

2.15 Etologické pozorování

Metody

Pozorování v terénu, diskuse, prezentace výsledků pozorování.

Metody a formy

Forma a popis realizace

Pozorování chování živočichů prováděné dvojicemi či trojicemi pozorovatelů v zoologické zahradě či oboře zakončené prezentací vypořizovaných údajů a diskusí nad nimi.

Obsah

Na rozdíl od veškerých předchozích aktivit dne je tato realizována v úplně odlišném prostředí – v areálu zoologické zahrady. Prvním krokem je tedy přesun na požadovanou lokalitu. Vzhledem k tomu, že jde o poslední aktivitu, žáci si berou s sebou i veškeré své věci, nechtějí-li se znovu vracet zpět do prostor, které hostily většinu programu.

V areálu zoo si žáci na určeném úložišti odloží pro aktivitu nepotřebné věci a rovněž se naobědvají. Poté již následuje brífink k finální aktivitě programu. Všichni se shromáždí na dostatečně rozlehlém i klidném prostoru a uvádějící se ujme slova:

„Blíží se konec celého našeho programu, který završíme zde – v prostorách zoologické zahrady, kde je v centru města naakumulováno velké množství živočichů na jednom místě. Vy se nyní rozdělíte do dvojic či trojic, které budou tvořit výzkumné týmy. Během dopoledne jste prošli školením o etologii, což je věda o chování živočichů. Teď se etology stanete sami. Základní metodou každého vědce je observace, tedy pozorování. Proto budete i vy pozorovat. V týmu si vyberte nějakého živočicha, který vás zajímá, máte k němu vztah, nějak vás zaujal, nebo je pro vás neznámý a chcete se o něm něco dozvědět. Tohoto živočicha pozorujte nepřetržitě nejméně 30 minut v kuse a pečlivě zaznamenávejte jeho projevy. Po skončení pozorování v týmu vyhodnoťte na základě absolvované přednášky, co dané projevy znamenaly. Sejdeme se na tomto místě za 1 hodinu a budeme navzájem prezentovat své výsledky.“

Realizátor nechá žáky vytvořit pozorovací týmy, předá jim pracovní list k pozorování a psací potřebu a nechá týmy rozptýlit se po areálu zoo. Spolu s kolegou může některé z týmů následovat či si udělat vlastní obchůzku po zoo s pozorováním.

Žáci si v rámci týmů podle pokynů vyberou objekt pozorování a zaznamenávají jeho projevy po dobu nejméně půl hodiny. Pracovní list jim svou podobou a obsahem dopomůže ke kategorizaci projevů do některého z typů chování probíraných dříve na přednášce. Po uplynutí časového limitu se třída sejde na dohodnutém místě, odprezentuje a zhodnotí svá pozorování. Jeden zástupce z každého týmu postupně obeznámí kolektiv s pozorovanými projevy u svých objektů a s týmovým výkladem těchto projevů. Ostatní žáci i realizátoři se v případě nejasností doptávají.

„Tak kdo se pochlubí první se svým pozorováním? Dobře, co jste viděli? Opice si navzájem probíraly kožichy, skvěle! Kam jste toto chování zařadili? Ano, jde o komfortní chování s přesahem do sociálního chování a komunikace. Výborně! Kdo další? Takže vy jste pozorovali žirafy? Žraly přichystané seno, tedy potravní chování – podmíněné látkovou výměnou. Ještě něco? Aha, jedna z žiraf si olízla oko – tedy projev komfortního chování, dobře! A co další skupina? Pozorovala krokodýla, který se celou dobu ani nehnul, ale nespál, měl otevřené oči. Tomu se dá věřit, ale proč to krokodýl zvládá, zatímco u savců je taková nečinnost mimo spánek spíš výjimečná? Ano, díky pomalejšímu metabolismu, savci mají daleko rychlejší látkovou výměnu, takže musejí daleko častěji přijímat potravu a tudíž i vyvíjet fyzickou aktivitu. Kdo dál? Orli vydávali skřeky na hnízdě, tedy teritoriální chování...”

Postupně každý tým prezentuje své výsledky, přičemž když se realizátorovi nezdá výstup z pozorování, nejprve se dotazuje ostatních skupin, zda by si zaznamenané projevy vykládali stejně nebo jinak, případně jak. Podle potřeby pak sami uvádějící uvedou na pravou míru některé projevy, které si žáci mohli vysvětlit chybně. Nakonec dojde k závěrečnému shrnutí a ukončení programu.

„Děkujeme za vaše výsledky. Je vidět, že pozorování jste se zhostili skvěle a že jste si i spojili dříve nabyté vědomosti s pozorovanými projevy chování. Je ovšem již těžší naprosto jednoznačně určit, do kterého typu chování pozorovaný projev zapadá, ale nebojte, přou se o to často i vystudovaní vědci. Děkujeme vám celkově i za práci během celých dvou dní. Doufáme, že jste si odnesli něco pro vás nového a že na zvířata budete od této chvíle nahlížet i jinou optikou, než kterou jste se na ně dívali doposud. Že si uvědomíte, že tu nejsou jen proto, abychom si je dali k obědu či z nich získali látky, které neumíme sami jinak vyrobit, že se nedělí prvoplánově na užitečná a škodlivá, ale že všechna mají v přírodě svou roli. Že se v mnohém podobají lidem, třeba svými projevy a chováním, a člověk sám není nic jiného, než jeden z mnoha živočišných druhů, třebaže se domnívá, že je chytřejší než ostatní. Mějte se krásně a na shledanou!”

Po výběru pomůcek k etologickému pozorování a akvizici uložených věcí již program celkově končí a žáci odcházejí domů.

Pomůcky a materiál

Položka	Počet	Popis
1	30	Pracovní list k pozorování
2	30	Tužka

Obsahové přílohy

#	Soubor	Popis
003.15.01	Etologické pozorování - pracovní list.docx	Záznamový arch pro etologické pozorování
003.15.02	Etologické pozorování - pracovní list.pdf	Záznamový arch pro etologické pozorování

From:
<https://www.msob.cz/> - **MSCB**

Permanent link:
<https://www.msob.cz/skolam:zvira:aktivita:15:2>

Last update: **2020/11/26 14:19**

